

FOURNIER, LAURENT SÉBASTIEN

A JÁTÉKOK ÉS SPORTTEVÉKENYSÉGEK KULTURÁLIS ÉRTÉKE: PÉLDÁK AZ OLIMPIZMUS, A TESTNEVELÉS ÉS A HAGYOMÁNYOS JÁTÉKOK PATRIMONIZÁCIÓJÁRA

BEVEZETÉS

Ugyan számos humán- és társadalomtudományi kutatás foglalkozik a patrimonium (örökség) kérdésével, ezek között azonban kevés olyat találunk, amely a játékok, illetve a sporttevékenységek patrimonizációjának (örökségésítésének) a kérdését helyezi a kutatás középpontjába. Néhány szakmúzeumi kiállítás néprajzi és szemiotikai vizsgálatából kiindulva, az olimpiai sportok, a testnevelés, a hagyományos játékok örökségként való differenciált megjelenítésére, illetve néhány, a játék- és sportörökség hasznosításában szerepet vállaló közösség tevékenységére irányuló vizsgálatunk alaphipotézise az, hogy a releváns gyakorlat jellege meghatározza az örökségként való hasznosítás módozatait egy külső közönség számára.

A Lausanne-i Olimpiai Múzeum (Musée olympique de Lausanne), a Francia Sport- és Testneveléstanárok Egyesülete (Association française des Enseignants d'Education Physique et Sportive) és a belgiumi Sportimonium – a Flandriai Sportok Múzeuma (Musée des sports des Flandres – Sportimonium) kultúráközvetítési gyakorlatának tanulmányozása három különböző terület, az olimpiai sportok, a test- és sportnevelés, illetve a hagyományos játéktevékenységek vizsgálatához kínál elemzési keretet. Látni fogjuk, hogy a jelzett három területről való tudás nem ugyanazt a típusú patrimonizációs folya-

matot vonja maga után, nem ugyanazokkal a kommunikációs technikákkal operál, s nem is ugyanazt a közönséget vonzza.

Ebben a megközelítésben a játék- és sporttevékenységek tanulmányozása a tudás, az ügyesség átadásának, terjedésének és kulturális közvetítésének a folyamatairól, illetve a sport- és szabadidős tevékenységekhez kapcsolódó emlékezetéről való általánosabb antropológiai elmélkedéshez visz közelebb.

ELMÉLETI KONTEXTUS

Az utolsó harminc évben a patrimonium kifejezés jelentős fejlődésen ment keresztül. Míg kezdetekben a figyelem határozottan a régmúlt tekintélyes lenyomatai, a képzőművészeti alkotások és műemlékek felé irányult, idővel fokozatosan egyre inkább nyitott a kortárs, illetve a mindennapi elemek felé. Az ipari örökség, az etnológiai örökség, a természeti örökség kategóriáinak megjelenése, folytatva a szellemi kulturális örökség kategóriájával, meghatározta e fejlődést, s mára lehetővé vált, hogy bármely kulturális javat potenciális patrimoniumként szemléljünk, hiszen ez utóbbi előbb egy adott társadalmi csoport által megfogalmazott igen pontos követelés függvényében határozódik meg. Így a patrimonium nem csupán leltározandó javak objektív korpusza, hanem egy adott közösség egyedülálló befektetéseként épül, amely általa egy sajátos identitás letéteményeseként határozza meg önmagát.¹

Ebben a kontextusban bármi, amit egy közösség magáénak vall, potenciálisan patrimoniumnak tekinthető. Ha ez a tény néha ki is váltotta a képzőművészet-központú, kanonikus és normatív patrimonium-meghatározáshoz vonzódók haragját,² egyértelmű, hogy ez a megközelítés új kutatási területet nyitott, amelyeket a humán- és társadalomtudományok kutatóinak tanulmányozniuk kell, ha meg szeretnék érteni, hogy egy globalizált és változó világban hogyan szerveződnek újra a kulturális és társadalmi identifikáció folyamatai.

Ebben a tekintetben a játéktevékenységek és ünnepi szokások örökség-erőforrásként való figyelembe vétele (Fournier 2005) az etnológia által egy kiváltságos nyitáshoz tekinthető a magának immár teret követelő játék- és sportörökség tekintetében.

A sporttevékenységeket hosszú ideig „illegitimnek” tekintették az örökségalkotás vonatkozásában (Bromberger 1995: 11). A szellemi kulturális örökséghez tartoznak, mint a táncok vagy a hagyományos szertartások (rítusok), serkentik a műtárgyak (szobrok, festmények) létrehozását, és egy jelentős építészeti örökséget (sportpályák, sporttermek, versenypályák) mozgósítanak. Ebben a helyzetben örökségként való hasznosításuk és múzeumi kiállításban való megjelenítésük kérdése egyaránt foglalkoztatja a különféle tudományterületek kutatóit – szociológusokat, antropológusokat, kommunikációs és gazdasági szakembereket. E kutatóknak ugyanakkor szerepük van a sportmegmozdulásokban, a test-

1 Ebben a tekintetben Christian Bromberger meghatározása a legcélravezetőbb. Bromberger a patrimonium kapcsán megkülönböztet egy „külső” és egy „belső” látásmódot. Az elsőt a patrimoniumot felleltározandó elemek jegyzékeként értelmező, objektív, a hordozó társadalmi csoporton kívülről való meghatározást érti. A belső látásmód a hordozó társadalmi csoporton belül jellemző, szubjektív, s az örökséget az alkotó elemek olyan együtteseként értelmezi, amelyek örökség-értékének tudatában van a hordozó társadalmi csoport. (Bromberger 1996.)

2 Edouard Pommier az „örökségburjánzás” ellen tiltakozik, hiszen a kortárs emlékezés-túltengés ennek következményének tekinthető (Pommier 1991).

nevelésben, illetve a hagyományos játéktevékenységek promováálásában részt vevő csoportok és szereplők identitásának és emlékezetének a strukturálásában.

Nem az a szándékunk, hogy megmondjuk, mi örökség, vagy mi nem az, inkább azokat az eljárásokat kívánjuk tanulmányozni, amelyekből összetevődik/létrejön ez az örökség. A leltár normatív nézőpontja helyett inkább a három különálló nagy területre fókuszálunk: az olimpiai sportokra, a testnevelésre és a hagyományos játéktevékenységekre jellemző cselekedeteket és patrimonális követeléseket vizsgáljuk annak érdekében, hogy megértsük, melyek az erősségek és gyengeségek e három terület vonatkozásában, melyik tevékenységpushoz milyen örökségek kapcsolódnak, kik a szereplői ennek a folyamatnak, s milyen eredményt érnek el a benne részt vevő szereplők. Röviden: örökségalkotási műveleteket vizsgálunk s az azokban részt vevő szereplőket fogjuk összehasonlítani egy olyan megközelítésben, amely egyszerre hasznosítja a lokális jelenségek globális megfigyelésének klasszikus etnológiai módszereit és a muzeológia, illetve szemiotika olyan kulcsfogalmait mint a „közönség” és a „kiállítás”.

Egy ilyen közelítésnek köszönhetően lehetővé válik, hogy a fizikai tevékenységekre „totális társadalmi jelenségként”³ tekintsünk, anélkül, hogy önkényesen a gyakorlat belső logikájára⁴ és külső meghatározottságra vagy kauzalitásra⁵ osztanánk a megfigyelt valóságot, s hogy megértsük, hogy a fizikai tevékenységek ugyanakkor nyilvánulnak meg, amikor a társadalom értelmezi, meghatározza őket. Mindent összevetve, ez a megközelítés a fizikai tevékenységek különböző területeire jellemző emlékezet-eljárásokat vizsgálja, a hagyományok hasznosításának a mikéntjére, az érintett területek fejlődésének, jövőjének a kérdésére reflektál.

MÓDSZEREK ÉS FORRÁSOK

Az olimpiai sportok, a testnevelés és a hagyományos játéktevékenységek örökségesítési módozatainak a tanulmányozása céljából e három területhez kapcsolódó muzeográfiai hasznosításokat választottunk, s mutatunk be a megfigyelés és a néprajzi leírás módszerét alkalmazva. Az első példát egy jelentős és aktív, nemzetközi hírű, a legnagyobb vagyonokból finanszírozott intézmény, a Lausanne-i Olimpiai Múzeum (Svájc) kínálja. A második példa *A testnevelés 150 éve képekben* című, Jean Zoro által a Francia Sport- és Testneveléstanárok Egyesülete (AEEPS) számára rendezett vándorkiállítás. A testnevelés-oktatás történetét bemutató kiállítás kezdeményezői a testnevelést oktatók voltak, a témáról egy impozáns kiadvány is megjelent (Zoro 2002). A harmadik példát a Flandriai Sportok Múzeuma – Sportimonium (Belgium) szolgáltatja. Az eredetileg sportkutatók által kezdeményezett projekt összekapcsolódott egy a hagyományos játéktevékenységeket középpontba állító intézmény létrehozásával, a módszer felkerült az UNESCO Szellemi Kulturális Örökség *Jó gyakorlatok*

- 3 Marcel Mauss a „totális társadalmi jelenséget” olyan társadalmi tényként értelmezi, amelyben különféle aspektusok keverednek anélkül, hogy tudnánk, hogy ezek közül melyik határozza meg a többit (Mauss 1950: 147).
- 4 Pierre Bourdieu-vel ellentétben Pierre Parlebas úgy véli, hogy a játék- és sporttevékenységek belső logikájának az elemzésére szükség van, hogy „ne szükítsük a fizikai tevékenységeket pusztán szociopolitikai kód értékükre”. Következésképpen szerinte „a mozgásos cselekvés működésének módozatait kell tanulmányozni, annak különféle megjelenési formáiban” (Parlebas 1986: 193–194).
- 5 Pierre Bourdieu szerint a szociológus feladata „azoknak a társadalmilag jellemző tulajdonságoknak a megállapítása, amelyek azt eredményezik, hogy egy sport kapcsolatba kerül egy meghatározott társadalmi réteg érdekeivel, ízlésével, preferenciáival” (Bourdieu 1987: 204).

jegyzékébe. E három példán keresztül mutatjuk be a különböző területek elemeinek megjelenítését, reprezentációját. Tudatában vagyunk annak, hogy további vizsgálatokra van szükség, ahogy annak is, hogy a három példa esetében nagyon különböző erőforrásokat mozgósítottak, s a példák igen különböző szintet képviselnek, így nem kívánjuk sem a konkrét reprezentációkat, sem pedig az általuk képviselt területeket rangsorolni, inkább egy kutatási területet akarunk felderíteni, s számba venni annak az örökségkutatás és a patrimonizáció folyamatára vonatkozó érdeklődését.

A LAUSANNE-I OLIMPIAI MÚZEUM (SVÁJC)

A vonatkozó források⁶ nagyszabású és funkcionális egészként jelenítik meg a Lausanne-i Olimpiai Múzeumot, igényes kulturális tevékenységgel, hatékony kommunikációval, olyan intézményként, amely állandó és időszakos kiállításokat, illetve különféle más kulturális eseményeket kínál a lehető legszélesebb közönség számára. Az 1993. június 23-án ünnepélyes keretek között felavatott múzeum egyszerre testesíti meg Juan Antonio Samaranch-nak, a Nemzetközi Olimpiai Bizottság elnökének azon tervét, hogy az olimpizmus a „világ legszebb múzeumával” rendelkezzen, illetve egy központi archívum létrehozásának Pierre de Coubertin által 1915-től megfogalmazott gondolatát.

1922 és 1969 között Pierre de Coubertin gyűjteményének a Nemzetközi Olimpiai Bizottság székhelyéül szolgáló, Lausanne-i *Villa Mon Repos* adott otthont. Később, 1982-ben létrehoztak egy ideiglenes múzeumot, amelynek 10000 látogatója volt évente. Egyik sem hasonlítható azonban a Samaranch elnök kezdeményezése nyomán a Léman-tó partján felépült nagyszabású épülethez, amely ma körülbelül évi 200000 látogatót fogad. Az antik Olümpia ihlette, szökökutakkal, az olimpiai láng megjelenítésével, neoklasszikus és kortárs szobrokkal díszített park, egy több mint 4000 négyzetméter felületű kiállítótér, gyűléstermek, könyvtár, videotéka, vendéglő és üzlet szolgálják az intézmény azon célkitűzését, hogy egybegyűjtse „az emberi lét három kifejezési formáját”, sportot, művészetet és kultúrát, s hogy megmutassa, hogy az olimpizmus egy „életfilozófia”.

A múzeum építésére és berendezésére felhasználta 120 millió svájci frank mintegy 84%-át a múzeum alapítványához érkezett felajánlások képezik, a teljes összeg 16%-át biztosította a Nemzetközi Olimpiai Bizottság. Tematikailag több egység követi egymást: egy görög tér az antik olimpiai játékok emlékére, egy az olimpiai mozgalom bemutatására, egy a játékok emlékezetes pillanatait felidéző multimédiás előadás számára, egy másik az egyes olimpiai játékok megjelenítésére, a híres sportolók bemutatásának szentelt Hírnév Csarnoka (Hall of Fame), illetve különféle kiállítások.

A kiállítások témái az olimpiai mozgalom népszerűsítésének ügyében elkötelezett múzeum orientációit jelzik. Az állandó kiállításban Pierre de Coubertin levelezéséből láthatunk válogatást, a látogatók megismerkedhetnek rekonstruált dolgozószobájával is. Az állandó kiállítás további részei a nyári, illetve a téli játékokat, az ezekhez kapcsolódó bélyeg- és éremgyűjteményeket, a játékok plakátjait és szobrokat mutatnak be. Megnyitása óta a múzeumban több mint harminc időszakos kiállítást rendeztek, ezek az épp aktuális olimpiához kapcsolódtak, vagy történeti témát mutattak be, a sportolók személyét, az olimpizmus értékeit (pl. a fair-play-t), aktuális sportokat, illetve az alapanyagok és technológia kérdését helyezték a középpontba.

6 A különféle füzetek és prospektusok, illetve a múzeumra vonatkozó friss információk szintézise letölthető a <http://www.olympic.org/fr/musee> címen (megnyitva 2016. november 8-án).

Kiállításai mellett a Lausanne-i Olimpiai Múzeum az egyéb kulturális tevékenységek és a kommunikáció sokféleségével és eklekticizmusával tűnik ki. Ez utóbbiak közül kiemeljük a vasárnapi klasszikus zenei hangversenyeket, a kiállításokhoz kapcsolódó vitafórumokat, az éves ünnepek alkalmával rendezett gyermekfoglalkozásokat, a sportolókval való, dedikálással egybekötött találkozókat, személyiségek hivatalos látogatásait, az olimpizmushoz kapcsolódó tárgyakat – kijelzők, plakátok, dokumentumok, zászlók, érmek, emléktárgyak, jelvények, kiegészítők – gyűjtők vásárát.

A TESTNEVELÉS 150 ÉVE KÉPEKBEŒ CÍMŰ VÁNDORKIÁLLÍTÁS (FRANCIAORSZÁG)

Egy másik kutatási terület, a testnevelés vizsgálata szempontjából érdekesnek tűnik egy az előzőhöz képest sokkal szerényebb lehetőségeket mozgató, elsősorban egy nyugdíjas francia testneveléstanár, Jean Zoro úgyszeretetének köszönhető, s a Francia Sport- és Testneveléstanárok Egyesülete (AEEPS) által felkarolt kezdeményezés.⁷

Míg az Olimpiai Múzeum számos kulturális marketing és kommunikációs szakember munkájára támaszkodik, az itt bemutatandó, csupán néhány pannóból álló vándorkiállítás egy a francia sportörökség megjelenítésében igen aktív (gondolva itt a különféle egyesületek és sportklubok hasonló jellegű kiállításaira) helyi, önkéntes réteg munkájának a reprezentációja.

A *testnevelés 150 éve képekben* című kiállítás Jean Zoro személyes ötlete volt. Az 1980-es években, az Ulm utcai főiskolai (École Normale Supérieure de la rue d'Ulm) oktatást középpontba helyező kiállítást szemlélve döbbsent rá, hogy a testnevelés-oktatásról nem készült ilyen típusú összefoglaló bemutatás. Eldönti hát, hogy türelmesen összegyűjti a testnevelés-oktatás történetének emlékeit, majd a főiskola épületében rendezi meg az első, nagy sikert arató kiállítást az 1990-es évek elején. Az ehhez kapcsolódó tapasztalatai nyomán készíti el a kiállítás egy második, utazó változatát, amelyet 2005 folyamán a Francia Sport- és Testneveléstanárok Egyesületének égisze alatt, az oktatók egyetemi továbbképző intézeteiben (Instituts Universitaires de Formation des Maîtres) mutat be.

Bár közönsége csupán néhány száz főre szorítkozik, a kiállítás hozadéka egyértelmű: megőrizni a a testnevelés-oktatók testületének emlékezetét, bemutatni az oktatási gyakorlatok sokszínűségét, s a kiállítás vándoroltatása által közösségi kapcsolatokat építeni. Ennek érdekében a kiállítás több mint harminc, Jean Zoro által díszített, a testnevelés történeti, illetve elméleti aspektusait szemléltető pannót tartalmaz. A kivitelezésben megjelenő egyéni kreativitás, egy értő és elkötelezett önkéntes munkája, mely egy egyedülálló szakmai csoportot helyez a középpontba, emberi közelségbe hozza a kiállítási üzenetet, érzelmeket mozgat meg, s tiszteletet parancsol. A testnevelés tanainak családfája, a geometrikus formák elrendezésének művészete egy olyan művészt láttat, aki elkötelezett a testnevelés mint iskolai tantárgy mellett. Míg a Lausanne-i Olimpiai Múzeum a látogatószám növelését célozza a sportvilágon kívülről származó kommunikáció felhasználásával, Jean Zoro kiállítása egy minőségi közönséget céloz meg, amely számára egy a testnevelés oktatásából származó sajátos tudást tolmácsol.

7 Forrásként Jean Zoro 2002-ben megjelent, a kiállítást bemutató kötete szolgál.

FLANDRIAI SPORTOK MÚZEUMA – SPORTIMONIUM (BELGIUM)

Harmadik példánk, a belgiumi Hofstade-ban létrehozott Sportimonium (a „sport”, illetve a „patrimonium” szavak összevonásából nyert neologizmus) a játéktevékenységek patrimonizációjának a folyamatát szemlélteti.⁸

Az intézmény történetének kezdetei egy a Louvain-i Egyetem által az 1970-es években lebonyolított, *Flemish Folk Games Files* című kutatási és megőrzési programhoz nyúlnak vissza. A két sportkutató, Erik De Vroede és Ronald Renson irányított projekt első konkrét eredményei egy dokumentációs központ létrehozása, illetve a hagyományos játéktevékenységek kartografizálási munkálatai voltak. Későbbiekben létrejött a VVC – Vlaamse Volkssport Centrale nevű egyesület és kiépült egy hírlevelet, illetve szakmunkákat megjelentető hálózat, s mindez fokozatosan átalakult egy örökség-komplexummá. Napjainkban az intézmény látogatókat fogad, kiállításokat rendez, kezeli a hagyományos játéktevékenységek forrásközpontját, s egy igen eredeti szolgáltatást is működtet: játékszereket kölcsönöz.

Hogy megértsük, a Sportimonium milyen eredeti helyet foglal el a játék- és sportörökség területén, elég jeleznünk, hogy a VVC hálózata támogatta 2005-ben a flamand hagyományos játékoknak az emberiség szellemi kulturális örökségének reprezentatív listájára való jelölését.

Néhány évvel később ez az UNESCO-hoz benyújtott pályázat eredményeként a Sportimonium felvételt nyert a szellemi kulturális örökség megőrzését szolgáló *Jó gyakorlatok* regiszterébe.

A Belga Királyi Íjászok Szövetsége (Fédération Royale des Archers Belges), a flamand népi kultúra kutatóközpontja, a múzeumok és vizuális művészetek igazgatósága, illetve más tudományos társaságok partnerségére támaszkodó, a játéktevékenységeket nemzetközi szinten teljes értékű örökségelemként elismertető projekt lehetővé tette egy hagyományos játéktevékenységeknek otthont adó park megnyitását a széles közönség számára, egy a hagyományos íjlovészethez (tir au perroquet) használatos felszerelés megépítését, a veszélyben lévő játékok és klubok megmentését célzó tevékenységet, valamint promóciós videók elkészítését. A felsorolt elemek jól jelzik, hogy mi a patrimonizáció tétje a hagyományos játéktevékenységet gyakorlók számára: ebben az esetben a kommunikációs és hasznosítási kezdeményezések alapszükségletként jelentkeznek a hagyományos játék- és sporttevékenységek eltűnése elleni harcban, amelyet egyre nehezít a tömegsportok térnyerése, s az, hogy a nagyközönség egyre inkább idejétmúlt tevékenységnek tekinti őket.

EREDMÉNYEK ÉS VITÁS KÉRDÉSEK

A fenti három példát nem kívánjuk reprezentatívként értékelni sem ami a játékos tevékenységek patrimonizációjának formáit illeti, sem pedig a három származási ország tekintetében. Ezek a példák ugyanakkor lehetővé teszik annak megállapítását, hogy a játék- és sportörökség hasznosításában igen sokféle eszközt és tevékenységet mozgósítanak. A három példa a fizikai tevékenységek tekintetében igen különböző kommunikációs technikákat és közönséget

⁸ Az intézmény honlapja alapján elég pontos képet alkothatunk tevékenységeikről: <http://www.sportimonium.be/fr> (megtekintve 2016. november 8-án). Ezen kívül tanulmányozhatjuk az itt idézett kiadványokat is, pl. De Vroede 1996, *Sportimonium* évfolyama (2004).

mutat, ami lehetővé teszi annak a hipotézisnek a megfogalmazását, miszerint a különféle gyakorlatok, illetve az örökségesítés formái között legalább részleges korreláció van.

A kutatás első eredménye annak a sajátos kutatási területnek a megrajzolása, mely a különféle fizikai gyakorlatok és ezek kifeje, a széles társadalom felé történő patrimonizációja belső logikájának a szisztematikus vizsgálatán alapszik.

A második eredményt maga az összehasonlítás kínálja, s a játék- és sporttevékenységek örökségesítésére vonatkozó alkalmazott vizsgálatok irányába jelent nyitást. Az olimpizmussal való összehasonlításban, amely a legjelentősebb erőforrásokat mozgósítva egyfajta kiválóság-modellként jelentkezik, a másik két vizsgált terület sokkal kevésbé tűnik strukturálnak és professzionálisnak. Ez utóbbiak esetében viszont egyértelműen megragadható a játék- és sporttevékenységek helyi kulturális hasznosításának a hozadéka. Többé-kevésbé az olimpiai modelltől ihletődve, az innovatív eszközök megteremtésének, az örökségesítés eszméjének és megvalósításának hatóterülete a kulturális mérnöki, illetve a játék- és sportgazdaság területén körvonalazódik.

Végül a patrimonizációs folyamatra jellemző komplexitás ezt a hatóterületet sokkal általánosabb tétek gyűjtőegységévé alakítja, kiterjesztve a vitát a játék-, sport- és szabadidős tevékenységek közvetítését, átadását, terjedési folyamatait célzó globális elemzésre. Egy ilyen elemzés először is a társadalomtudományokra és a történelemre alapozó interdiszciplináris perspektívát feltételez, hogy megértsük azokat a kapcsolatokat, amelyeket a társadalmi szereplők szönek az emlékezet és az örökség révén, ugyanakkor a kommunikációtudományra és a didaktikára is támaszkodik, hogy számba vegyük, milyen hatást gyakorolnak a kiállítások közönségükre, végül a kultúragazdaságra és a területi elemzésre, hogy megítélhessük, milyen hatást fejtettek ki a patrimonizációs folyamatok.

KÖVETKEZTETÉSEK

A patrimonizáció eszközeinek empirikus tanulmányozása utat nyit az ismeretek és készségek átadási, terjedési, kulturális közvetítési folyamatát célzó általánosabb antropológiai reflexió irányába. Ez a reflexió kétszeresen is fontos, hiszen alap- és alkalmazott kutatás elvégzésére egyaránt perspektívát kínál. Az alapkutatásban a játék- és sportörökség társadalmi terének felfedezése jó ürügy azoknak az erőforrásoknak, tájékozódási pontoknak, tárgyaknak vagy jeleknek a tanulmányozására, amelyek a játékok és a sport területén az egyes alegységek, tantárgyak identitását szimbolikusan megalapozzák. Az alkalmazott kutatásban a sportörökség tanulmányozása a megvalósítás módozatairól való gondolkodásra sarkall, a kevésbé hasznosított területek kiegyensúlyozása céljából, s végső soron a helyi kulturális fejlesztés és a sporturizmus szereplőit számára jelent kiemelt érdeklődési területet.

Fordította Tötszegi Tekla

SZAKIRODALOM

- Bourdieu, Pierre
1987 Programme pour une sociologie du sport. In: Uő: *Choses dites*. Editions de Minuit, Paris, 203–216.
- Bromberger, Christian
1995 De quoi parlent les sports? *Terrain*. (25) 5–12.
1996 Ethnologie, patrimoine, identité. In: Fabre, Daniel (dir.): *L'Europe entre culture et nation*. Maison des Sciences de l'Homme, Paris, 9–23.
- De Vroede, Erik
1996 *Het Grote Volkssporten Boek*. Davidsfonds, Leuven.
- Fournier, Laurent Sébastien
2005 *La fête en héritage: enjeux patrimoniaux de la sociabilité provençale*. Publications de l'Université de Provence, Aix-en-Provence.
- Mauss, Marcel
1950 Essai sur le don. In: Uő: *Sociologie et anthropologie*. PUF, Paris, 143–279.
- Parlebas, Pierre
1986 *Éléments de sociologie du sport*. PUF, Paris.
- Pommier, Edouard
1991 La prolifération du patrimoine. *Le Débat*. (65) 144–149.
- Sportionium
2004 Revue éditée par le VVC – Vlaamse Volkssport Centrale, Louvain, 24^e année.
- Zoro, Jean
2002 *Images de 150 ans d'E.P.S.* AEEPS, Paris.

VALOAREA CULTURALĂ A JOCURILOR ȘI A ACTIVITĂȚILOR SPORTIVE: EXEMPLE PENTRU PATRIMONIZAREA OLIMPISMULUI, EDUCAȚIEI FIZICE ȘI A JOCURILOR TRADIȚIONALE

Există numeroase cercetări ale științelor umaniste și sociale referitoare la problema patrimoniului, însă foarte puține focusează pe patrimonizarea jocurilor și a activităților sportive. Pornind de la analiza etnografică și semiotică a câtorva expoziții muzeale de specialitate, cercetarea urmărește exprimarea diferențiată a sporturilor olimpice, a educației fizice și a jocurilor tradiționale ca patrimoniu cultural, respectiv activitatea acelor câteva comunități, care și-au asumat valorificarea acestui patrimoniu al jocurilor și sporturilor. Ipoteza de bază este că caracterul practic relevant determină metodele de valorificare patrimoniale pentru publicul extern.

CULTURAL VALUE OF GAMES AND SPORTS: EXAMPLES FOR THE PATRIMONIZATION OF OLYMPISM, PHYSICAL EDUCATION AND TRADITIONAL GAMES

There are numerous researches of human and social sciences on the topic of patrimony, but very few focus on the patrimonization of games and sport activities. Starting from the ethnographic and semiotic analysis of a few exhibitions of specialized museums, the research deals with the differentiated expression of Olympic sports, physical education and traditional games as cultural heritage, respectively with the activity of some communities which have undertaken the utilization of this patrimony of sports and games. The basic hypothesis of the research is that the relevant practical character determines the methods of patrimonial utilization for an external public.